

ÕIGUSKANTSLER

Adressaat
Address

Teie

nr

Õiguskantsler 30.10.2009 nr 6-1/091750/0906612

Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta

Täna Teid minuni 24.09.2009 jõudnud avalduse eest, milles palute kontrollida Kaitseliidu seaduse (KaLS) § 11 lg 8 ja § 23 lõigete 1, 2 ja 3 ning avaliku teenistuse seaduse (ATS) § 2 lg 2 p 9 vastavust Eesti Vabariigi põhiseadusele (PS).

I

1. Avaldasite, et Teie hinnangul on Kaitseliidu seadus vastuolus PS § 12 lõikest 1 tuleneva võrdse kohtlemise põhimõttega, osas, milles tagab Kaitseliidu liikmetele suuremad sotsiaalsed tagatised kui teistes avalik-õiguslikes juriidilistes isikutes (nt Tartu Ülikool) töötavatele inimestele.

2. Leidsite avalduses, et Kaitseliidu liikmed on võrreldes teiste avalik-õiguslike juriidiliste isikute liikmetega ebavõrdselt soodsas olukorras. Avaldasite, et Teie hinnangul on põhiseadusvastane olukord, kus Kaitseliidu üritustel osalevale kaitseliitlasele laienevad kaitseväelastele antavad soodustused, samas kui õppetööle suunatud üliõpilasele kaitseväelaste õigused ja soodustused ei laiene.

3. PS § 12 lg 1 lauses 1 sisalduva võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumisest saab rääkida juhul, kui sarnaseid isikuid või isikute gruppe koheldakse ebavõrdselt ning selline kohtlemine on meelevaldne. Meelevaldseks saab pidada ebavõrdset kohtlemist juhul, kui sel puudub mõistlik ja asjakohane ehk mõõdukas põhjus.

4. Üliõpilaste ning kaitseliitlaste sotsiaalsete tagatiste erinevust on võimalik põhiseaduslikult õigustada üliõpilaste ning kaitseliitlaste ülesannete ning nende täitmise kaasnemise ohtude ja kohustuste määra erinevusega. Kui üliõpilase peamiseks ülesandeks on osaleda õppetöös, siis kaitseliitlaste ülesandeks on lisaks õppes osalemisele teostada ka riigikaitset. KaLS § 23 lg 2 ütleb otsesõnu, et teenistuskohustuse täitmise ajal on Kaitseliidu tegevliige riigivõimu esindaja. Riigikaitse funktsiooni täitvat kaitseliitlast (st Kaitseliidus töötavat kaitseliitlast) ähvardavad pealegi oluliselt erinevad ohud kui õppetöös osalevat üliõpilast või õppetööd läbiviivat õppejõudu tavapärast nende põhitegevusest (õppimine või õpetamine) tulenevalt. Kui õppetööd läbiviiv õppejõud või õppetöös osalev üliõpilane enda elu ja tervist õppetöös osalemisega tavapärast ohtu ei sea, siis kaitseliitlane võib teenistuskohustust täites seada oma tervise ja elu ka tegelikku ohtu. Kuna Kaitseliidus töötavale kaitseliitlasele laienevad nii kaitseväelaste sotsiaalsed tagatised kui ka kohustused, võib kaitseliitlaselt vajaduse korral nõuda (sarnaselt kaitseväelasega) oma elu ohtu seadmist riigi kaitsmiseks. Selles osas erineb õppejõu ja üliõpilase olukord kaitseliitlase omast oluliselt. Erinevatest kohustustest tulenev erinev riski määr on põhiseaduspärane alus isikute erinevaks kohtlemiseks.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

5. Eelnevast tulenevalt leian, et kaitseliitlaste ja üliõpilaste ning õppejõudude erineval kohtlemisel on põhiseaduslik põhjendus ning avaldusalusel juhul ei ole tegemist võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumisega.

II

6. Avaldasite, et Teie hinnangul on põhiseadusega vastuolus KaLS § 11 lg 8, kuna võimaldab Kaitseliidu ülemal anda õigusakte.

7. Kuigi Te ei ole oma avalduses seda täpsustanud, võib järeldada, et peate põhiseadusvastaseks KaLS § 11 lg 8 lauset 1, milles sätestatakse: "Kaitseliidu ülema õigusakt on käskkiri."

8. KaLS § 11 lg 8 lause 1 on menetlusnorm, milles sätestatakse see, kuidas nimetatakse Kaitseliidu ülema õigusakti. See norm ei anna õiguslikku alust üldakti andmiseks ega isiku õigustesse sekkumiseks, vaid vastavad õiguslikud alused tulenevad teistest õigusaktide sätetest.¹ Samuti ei määrata selle normiga kindlaks Kaitseliidu ülema pädevust, st milliseid küsimusi võib Kaitseliidu ülem otsustada. Sellise normi olemasolu ei saa rikkuda kellegi subjektiivseid õigusi ning see ei ole ka objektiivselt vastuolus ühegi põhiseaduse sättega.

9. Eelnevast tulenevalt ei saa pidada KaLS § 11 lõiget 8 põhiseadusvastaseks.

Sellega lõpetan Teie avalduse menetlemise.

Austusega

Indrek Teder

¹ Märgin siinkohal, et põhimõtteliselt ei ole täiesti välistatud Kaitseliidu ja Kaitseliidu ülema käsitlemine haldusorganina (haldusmenetluse seaduse § 8 lg 1 kohaselt on haldusorgan seadusega, selle alusel antud määrusega või halduslepinguga avaliku halduse ülesandeid täitma volitatud asutus, kogu või isik) – aga ka haldusorganiks olemine ei tulene vahetult KaLS § 11 lg 8 lausest 1.